

Zbierka súdnych rozhodnutí

Vec C-524/15

**Trestné konanie
proti
Lucovi Mencimu**

(návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Tribunale di Bergamo)

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Daň z pridanej hodnoty (DPH) – Smernica 2006/112/ES – Nezaplatenie splatnej DPH – Sankcie – Vnútroštátna právna úprava, ktorá stanovuje správnu sankciu a trestnú sankciu za ten istý skutok – Charta základných práv Európskej únie – Článok 50 – Zásada *ne bis in idem* – Trestná povaha správnej sankcie – Existencia rovnakého porušenia – Článok 52 ods. 1 – Obmedzenia zásady *ne bis in idem* – Podmienky“

Abstrakt – Rozsudok Súdneho dvora (veľká komora) z 20. marca 2018

1. *Vlastné zdroje Európskej únie – Ochrana finančných záujmov Únie – Boj proti podvodom a iným nezákonným činnostiam – Povinnosť členských štátov zaviesť účinné a odstrašujúce sankcie – Rozsah – Daňové trestné činy v oblasti dane z pridanej hodnoty*

(Článok 325 ZFEÚ)

2. *Základné práva – Charta základných práv Európskej únie – Pôsobnosť – Vykonanie práva Únie – Vnútroštátna právna úprava stanovujúca správne a trestné sankcie na zabezpečenie výberu dane z pridanej hodnoty a boj s podvodmi – Zahrnutie*

(Článok 325 ZFEÚ; Charta základných práv Európskej únie, článok 50 a článok 51 ods. 1; smernica Rady 2006/112, článok 2 a článok 273)

3. *Základné práva – Európsky dohovor o ľudských právach – Nástroj, ktorý nebol formálne začlenený do právneho poriadku Únie*

(Článok 6 ods. 3 ZEÚ; Charta základných práv Európskej únie, článok 52 ods. 3)

4. *Základné práva – Zásada *ne bis in idem* – Podmienky uplatňovania – Kumulácia stíhaní a sankcií trestnoprávnej povahy – Kritériá posúdenia – Právna kvalifikácia porušenia vo vnútroštátnom práve, povaha porušenia a stupeň prísnosti hrozacej sankcie*

(Charta základných práv Európskej únie, článok 50)

5. *Základné práva – Zásada *ne bis in idem* – Podmienky uplatňovania – Existencia rovnakého porušenia – Kritérium posúdenia – Totožnosť skutkových okolností*

(Charta základných práv Európskej únie, článok 50)

6. *Základné práva – Zásada ne bis in idem – Obmedzenie – Vnútroštátna právna úprava umožňujúca kumuláciu správnej sankcie trestnej povahy a trestnej sankcie – Prípustnosť – Podmienky – Obmedzenie, ktoré musí byť primerané cieľu verejného záujmu – Cieľ zabezpečiť výber celej splatnej DPH – Zahrnutie*

(Charta základných práv Európskej únie, článok 50 a článok 52 ods. 1)

7. *Základné práva – Zásada ne bis in idem – Obmedzenie – Vnútroštátna právna úprava stanovujúca kumuláciu správnej sankcie trestnej povahy a trestnej sankcie – Prípustnosť – Podmienky – Dodržiavanie zásady proporcionality – Rozsah*

(Charta základných práv Európskej únie, článok 49 ods. 3, článok 50 a článok 52 ods. 1)

8. *Základné práva – Zásada ne bis in idem – Zakotvenie v článku 50 Charty základných práv Európskej únie a v článku 4 Protokolu č. 7 k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv – Rovnaký zmysel a rozsah – Úroveň ochrany zabezpečovaná Chartou, ktorá neporušuje úroveň ochrany zabezpečovanú uvedeným dohovorom*

(Charta základných práv Európskej únie, článok 50, článok 52 ods. 3 a článok 53)

9. *Základné práva – Zásada ne bis in idem – Obmedzenie – Vnútroštátna právna úprava, ktorá umožňuje začatie trestného stíhania proti osobe za nezaplatenie dane z pridanej hodnoty po uložení správnej sankcie trestnej povahy za ten istý skutok – Prípustnosť – Podmienky – Overenie vnútroštátnym súdom*

(Charta základných práv Európskej únie, článok 50 a článok 52 ods. 1)

1. Pozri text rozhodnutia.

(pozri body 19, 20)

2. Správne sankcie uložené vnútroštátnymi daňovými orgánmi a trestné konania pre porušenia v oblasti DPH, ktorých cieľom je zaručiť riadny výber DPH a predchádzať únikom, ako sú sankcie a konania vo veci samej, predstavujú uplatnenie článkov 2 a 273 smernice 2006/112, ako aj článku 325 ZFEÚ, a teda práva Únie v zmysle článku 51 ods. 1 Charty (pozri v tomto zmysle rozsudky z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 27, ako aj z 5. apríla 2017, Orsi a Baldetti, C-217/15 a C-350/15, EU:C:2017:264, bod 16). Preto musia rešpektovať základné právo zaručené v článku 50 Charty.

(pozri bod 21)

3. Pozri text rozhodnutia.

(pozri bod 22)

4. Pokiaľ ide o posúdenie trestnoprávnej povahy stíhania a sankcií, ako sú stíhanie a sankcie vo veci samej, je potrebné pripomenúť, že podľa judikatúry Súdneho dvora sú relevantné tri kritériá. Prvým kritériom je právna kvalifikácia porušenia vo vnútroštátnom práve, druhým je samotná povaha porušenia a tretím stupeň prísnosti sankcie, ktorá hrozí dotknutej osobe (pozri v tomto zmysle rozsudky z 5. júna 2012, Bonda, C-489/10, EU:C:2012:319, bod 37, a z 26. februára 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 35).

Napriek tomu uplatnenie článku 50 Charty sa neobmedzuje len na stíhania a sankcie, ktoré sú kvalifikované ako „trestné“ vnútroštátnym právom, ale vzťahuje sa – bez ohľadu na takúto kvalifikáciu vo vnútroštátnom práve – na stíhania a sankcie, ktoré treba považovať za stíhania a sankcie trestnej povahy na základe dvoch ďalších kritérií uvedených v predmetnom bode 26.

Pokiaľ ide o druhé kritérium, týkajúce sa samotnej povahy porušenia, to zahŕňa overenie toho, či predmetná sankcia má najmä represívny účel (pozri rozsudok z 5. júna 2012, Bonda, C-489/10, EU:C:2012:319, bod 39). Vyplýva z toho, že sankcia, ktorá má represívny účel, má trestnoprávnu povahu v zmysle článku 50 Charty a že samotná okolnosť, že plní tiež preventívny cieľ, nie je takej povahy, aby ju zbavovala jej kvalifikácie trestnoprávnej sankcie. Naopak, opatrenie, ktoré sa obmedzuje na náhradu škody spôsobenej dotknutým porušením, nemá trestnoprávnu povahu.

(pozri body 26, 30, 31)

5. Podľa judikatúry Súdneho dvora kritérium relevantné na posúdenie existencie toho istého porušenia je kritérium totožnosti skutkového stavu, chápané ako existencia súboru konkrétnych okolností, ktoré sú navzájom nerozlučiteľne spojené, ktoré viedli ku konečnému oslobodeniu alebo odsúdeniu dotknutej osoby (pozri analogicky rozsudky z 18. júla 2007, Kraaijenbrink, C-367/05, EU:C:2007:444, bod 26 a citovanú judikatúru, ako aj zo 16. novembra 2010, Mantello, C-261/09, EU:C:2010:683, body 39 a 40). Článok 50 Charty tak zakazuje uložiť za rovnaké skutky viacero sankcií trestnej povahy na základe rôznych na ten účel vedených konaní.

Okrem toho právna kvalifikácia skutkového stavu a chránený právny záujem z hľadiska vnútroštátneho práva nie sú relevantné na účely konštatovania existencie toho istého porušenia, keďže rozsah ochrany udeľovanej v článku 50 Charty sa nemôže meniť v závislosti od členského štátu.

(pozri body 35, 36)

6. Pokiaľ ide o otázku, či obmedzenie zásady *ne bis in idem* vyplývajúce z vnútroštátnej právnej úpravy, o akú ide vo veci samej, zodpovedá cieľu všeobecného záujmu, zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že cieľom tejto právnej úpravy je zabezpečiť vybratie celej splatnej DPH. Vzhľadom na dôležitosť, akú judikatúra Súdneho dvora udeľuje na účely dosiahnutia tohto cieľa boju s protiprávnymi konaniami v oblasti DPH (pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. decembra 2017, M.A.S. a M.B., C-42/17, EU:C:2017:936, bod 34 a citovanú judikatúru), kumuláciu stíhaní a sankcií trestnoprávnej povahy možno odôvodniť, ak doplnkovým účelom týchto stíhaní a sankcii vzhľadom na dosiahnutie takého cieľa sú prípadne iné aspekty toho istého sporného protiprávneho konania, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

V tejto súvislosti v oblasti protiprávných konaní týkajúcich sa DPH sa zdá byť legitímne, že členský štát chce na jednej strane odrádzať od páchania a trestať akékoľvek porušenie, či už úmyselné alebo nie, predpisov o podávaní priznaní a výbere DPH uložením správnych sankcií stanovených prípadne paušálnym spôsobom a na druhej strane odrádzať od páchania a trestať závažné porušenia týchto predpisov, ktoré sú obzvlášť škodlivé pre spoločnosť a ktoré odôvodňujú prijatie prísnejších trestnoprávných sankcií.

(pozri body 44, 45)

7. Pokiaľ ide o dodržiavanie zásady proporcionality, to si vyžaduje, aby kumulácia stíhaní a sankcií stanovených vnútroštátnou právnou úpravou, ako je právna úprava v konaní vo veci samej, nešla nad rámec toho, čo je primerané a potrebné na uskutočnenie legitímnych cieľov sledovaných touto právnou úpravou, pričom ak existuje možnosť rozhodnúť sa medzi viacerými primeranými opatreniami, je potrebné sa prikloniť k najmenej obmedzujúcemu a spôsobené nevýhody nesmú byť neprimerané

sledovaným cieľom (pozri v tomto zmysle rozsudky z 25. februára 2010, Müller Fleisch, C-562/08, EU:C:2010:93, bod 43; z 9. marca 2010, ERG a i., C-379/08 a C-380/08, EU:C:2010:127, bod 86, ako aj z 19. októbra 2016, EL-EM-2001, C-501/14, EU:C:2016:777, body 37 a 39 a citovanú judikatúru).

V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa judikatúry citovanej v bode 20 tohto rozsudku členské štáty disponujú slobodným výberom sankcií uplatniteľných s cieľom zaručiť úplné vybratie príjmov pochádzajúcich z DPH. Za neexistencie harmonizácie práva Únie v tejto oblasti sú členské štáty oprávnené stanoviť režim, v ktorom porušenia v oblasti DPH môžu byť predmetom stíhania a sankcií iba raz, ako aj režim umožňujúci kumuláciu stíhaní a sankcií. Za týchto okolností proporcionálna vnútroštátnej právnej úpravy, ako je právna úprava v konaní vo veci samej, nemôže byť spochybnená len tou skutočnosťou, že dotknutý členský štát sa rozhodol stanoviť možnosť takejto kumulácie, a to preto, že tento členský štát by tak bol zbavený slobody tejto voľby.

Pokiaľ ide o jej striktne nevyhnutnú povahu, vnútroštátna právna úprava, o akú ide v konaní vo veci samej, musí v prvom rade stanoviť jasné a presné pravidlá umožňujúce osobe podliehajúcej súdnej právomoci predvídať, ktoré úkony a opomenutia môžu byť predmetom takejto kumulácie stíhaní a sankcií.

V nadväznosti na to, taká vnútroštátna právna úprava, o akú ide v konaní vo veci samej, musí zabezpečiť, že zaťaženie vyplývajúce pre dotknuté osoby z takejto kumulácie bude obmedzené na to, čo je prísne nevyhnutné na dosiahnutie cieľa uvedeného v bode 44 tohto rozsudku.

Pokiaľ ide na jednej strane o súbeh konaní trestnoprávnej povahy, ktoré, ako to vyplýva zo skutočností uvedených v spise, sa vedú nezávisle, požiadavka pripomenutá v predchádzajúcom bode predvída existenciu pravidiel zabezpečujúcich koordináciu s cieľom znížiť na prísne nevyhnutné minimum dodatočné bremeno, ktoré takáto kumulácia pre dotknuté osoby prináša.

Na druhej strane kumulácia sankcií trestnoprávnej povahy musí byť spojená s pravidlami umožňujúcimi zabezpečiť, že prísnosť všetkých uložených sankcií zodpovedá závažnosti dotknutého porušenia, keďže takáto požiadavka vyplýva nielen z článku 52 ods. 1 Charty, ale aj zo zásady primeranosti trestov zakotvenej v jej článku 49 ods. 3. Tieto pravidlá musia stanoviť povinnosť príslušných orgánov v prípade uloženia druhej sankcie dbať o to, aby prísnosť všetkých uložených sankcií neprekračovala závažnosť konštatovaného porušenia.

(pozri body 46, 47, 49, 52, 53, 55)

8. Pozri text rozhodnutia.

(pozri body 60 – 62)

9. Článok 50 Charty základných práv Európskej únie sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej možno voči určitej osobe začať trestné stíhanie za nezaplatenie splatnej dane z pridanej hodnoty v zákonných lehotách, hoci tejto osobe už bola za rovnaké skutky právoplatne uložená správna sankcia trestnej povahy v zmysle tohto článku 50, za podmienky, že táto právna úprava:

- sleduje cieľ všeobecného záujmu, ktorý môže odôvodňovať takúto kumuláciu stíhaní a sankcií, a to boj proti porušeniam v oblasti dane z pridanej hodnoty, pričom tieto stíhaní a tieto sankcie musia mať komplementárne ciele,
- obsahuje pravidlá zabezpečujúce koordináciu obmedzujúcu na to, čo je prísne nevyhnutné, dodatočné bremeno, ktoré pre dotknuté osoby vyplýva zo súbehu týchto konaní a

- stanovuje pravidlá, ktoré umožňujú zabezpečiť, aby prísnosť všetkých uložených sankcií bola obmedzená na to, čo je prísne nevyhnutné, vo vzťahu k závažnosti predmetného porušenia.

Vnútroštátnemu súdu prislúcha zabezpečiť, vzhľadom na všetky okolnosti konania vo veci samej, aby bremeno vyplývajúce konkrétne pre dotknutú osobu z uplatňovania vnútroštátnej právnej úpravy, ktorej sa týka konanie vo veci samej, a z kumulácie stíhaní a sankcií, ktorú táto vnútroštátna právna úprava umožňuje, nebolo neprimerané závažnosti spáchaného porušenia.

(pozri body 63, 64, bod 1 a bod 2 výroku)